

**Corpus Juris Canonici, Per Regulas Naturali Ordine
Digestas, Usuque Temperatas, Ex Eodem Jure, Et
Conciliis, Patribus, Atque Aliunde Desumptas, Expositi**

Opus, Tum In Rebus Obscuris Claritate, Tum Dispersis Collectione ac
delectu, in contrariis conciliatione, eximium, simulque Indicibus ac
Præfationibus, Notisque quamplurimis & exquisitis illustratum, ; In Tres
Tomos divisum

Complectens Prolegomena Ad Jus Canonicum In Se Et Universim
Consideratum

Gibert, Jean-Pierre

Coloniæ Allobrogum, 1735

Sectio II. Utrùm nullus sit Casus, in quo Juris Ignorantia Excusationem
afferat, & Ignorantia facti non afferat?

[urn:nbn:de:hbz:466:1-74413](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-74413)

adversus Leges, aut Canones latam consistere non posse, & in Lege 2. ff. de Ritu Nupt. Nuptiæ consistere nonpossunt, nisi consentiant: &c. Eundem etiam intellectum habere debent verba, quæ circumscribunt potestatem agendi; argumento est *Can. 3. de Panit. in VI.* Voluntas igitur Legislatoris, per verba congrua perspicue declarata, est causa, quæ Actus à Lege prohibitos irritos, facit, non prohibitio mera.

Itaque ad conciliandas laudatas superius Regulas, quarum alix docent id, quod fit contra Legem, pro infecto habendum esse, alix verò docent plures Actus consistere, non obstante quæ eos prohibet Lege; Intelligentæ sunt hæc de Lege, cujus verba nullitatem non sapiunt, illæ autem de Lege, cujus verba nullitatem important, vel expressis verbis, vel æquipollentibus.

Adversus hanc interpretationem *Objici* non potest, nisi Regulas, quæ pro infectis habent ea, quæ sunt contra Leges, verbis generalibus uti, atque distinguendum non esse quod Lex non distinguit, aut excipiendum quod non excipit; *Sed Respondemus*, ut distinctioni, vel exceptioni locus sit, non requiri, ut sit in Lege, quæ prohibet, sed satis, si reperiatur in aliis Legibus, quia Universum Juris Corpus, velut Lex, spectandum est, undè nata est hæc formula, Lex sive Jus hoc præcipit, sive hoc vetat. Itaque sensus hujus Adagii, non esse distinguendum, ubi Lex non distinguit, aut non excipiendum, ubi non excipit, est, nullam distinctionem sive exceptionem admittendam esse, quæ non innitatur alicui eorum Legum ex quibus coalescit Lex seu Corpus Legum, ac probabile est idè in *R. 64. de R. J. in VI.* usurpari verbum generale, *Jus*, prout significat *Corpus Juris*, ut in his locutionibus de *Jure non subsistit, Jure cautum, casibus in Jure expressis* vel à *Jure permissis*.

Sic intelligendum est quod legitur *Can. 2. XXXV. Quæst. VI. & Cap. 3. Qui Matrimonium accusare possunt, Quod contra interdictum & ordinem Ecclesiæ factum est, ratum non haberi, tamquam inordinatum tam Divinæ quam Humane Legis auctoritas proclamat*, illud esset falsum & erroneum, quia circa Matrimonium, de quo illic agitur, plures sunt Ecclesiæ prohibitiones, quæ sibi contrarios Actus non faciunt irritos.

Quod de nullitate ipsius Facti diximus, producendum est ad nullitatem Sententiæ ferendæ, quæ locum habere non debet, nisi in casibus expressis, sic intelligendus est *Canon 10. Dist. X.* Idem debet esse judicium de penâ nullitatis, ac de cæteris, quibus non est locus nisi in casibus discretè conceptis, atque eo, quo concipiuntur, modo, scilicet ipso Facto, vel per Sententiam Judicis, ut probatum fusiùs fuit in *Traçtatu de Censuris*, ubi congesimus omnes Casus Censuræ à Jure expressos, & discevimus eos, in quibus ipso Facto incurritur, ab iis, in quibus Censuræ sunt ferendæ tantùm vi Sententiæ. Quod autem dicitur de hoc genere pœnarum, ad cæteras est producendum propter eandem rationem, scilicet odium pœnarum, quod non secus ac reliqua odia restringendum est, & proindè illæ non sunt admittendæ nisi in Casibus, in quibus Legislator manifestam voluntatem suam fecit.

Frustrà *Objiceretur*, nullum fore effectum Legis merè prohibitiæ, si Actum sibi contrarium irritum non faciat, ac proindè illam esse inutilem: quoniam duplex est effectus illius Legis; Prior est adstringere Subditos ad non faciendum id, quod vetat, Posterior est Contemptores obnoxios facere pœnæ, quæ ferri debet à Magistratu ad vindictam contumeliarum Legibus inustarum præposito: atque ob hanc rationem, Leges merè affirmatiæ neque effectu neque utilitate carent. Prior Legum effectus est obligatio; Posterior est subiectio pœnæ, quæ ex neglectâ obligatione nascitur, quia pœnam merentur, qui suum non implent Officium.

Quod hucusque diximus ad probandum prohibi-

tionem actuum eos non facere irritos, confirmari potest observatione satis congruâ atque obviâ; scilicet, si Lex merè prohibitiua irritos faceret Actus contrarios, inutile fuisset adicere nullitatem pluribus Legibus prohibitiuis, sicut inutile esset jungere Censuram quibusdam Legibus Ecclesiasticis, si omnes Leges Censuræ subicerent eo ipso, quod sunt Leges Ecclesiasticae. Sanè dici nequit, idè nullitatem adjectam esse quibusdam Legibus prohibitiuis, ad monendum, illas hanc vim ab ipsâ prohibitionem fortiri; nam si fuisset mens Legislatoris indicare effectum Legis prohibitiuæ per oppositionem nullitatis in quibusdam Legibus, illam dilucide aperire debuisset, ne ad contrariam Sententiam moveret, quod illa nullitas abest à quibusdam Legibus Negatiuis.

Adjiciendi sunt ad Canones laudatos occasione *Reg. 64. in VI. C. 1. de Sent. & Re Judic. & Can. 12. CAUS. XXV. QUÆST. II.*

SECTIO II.

Utrum nullus sit Casus, in quo Juris Ignorantia excusationem afferat, & Ignorantia Facti non afferat?

Regula 13. de *R. J. in VI.* collata cum *Cap. 9. de Cler. Excomm. minist. Cap. 2. de Constitut. in VI. C. 40. de Prab. C. 9. de Procuratoribus in VI.* Quæstioni propositæ locum fecit, sic enim concipitur, *Ignorantia Facti, non Juris excusat.* Generalis est absque ullâ restrictione, aut exceptione hæc Regula.

C. 2. de Const. in VI. incipit ex 2. parte Regulæ, casum quo Subditi præter suam voluntatem ignorant præcepta Superiorum; Equidem BONIFACIUS VIII. hanc exceptionem proponit quasi dispensatiuè, ut *Animarum periculis obvietur, Sententiis per quorumcumque Ordinariorum Statuta prolatis ligari nolumus Ignorantes, dum tamen eorum ignorantia non sit crassa aut supina.* Sed verisimile est, Pontificem scripsisse *nolumus*, pro *declaramus*, declaramus, Subditos non teneri Statutis Ordinariorum, quæ præter suam voluntatem ignoraverunt: ille enim Pontifex peritior erat, ut nescierit, ignorantiam invincibilem excusare à Jure Positivo, atque illam, quæ est præter voluntatem, esse invincibilem, & proindè eos, qui in hac ignorantia jacent, non indigere, ut dispensetur cum eis à Lege, quæ eos non adstringit.

C. 9. de Clero Excomm. minist. de Ignorantia Facti agens declarat, illam non excusare, nisi sit involuntaria: definit, illos, qui Sacra Munera obeunt non ultrò ignorantes se esse suspensos, non cadere in Irregularitatem, quam subirent, si voluntaria esset eorum ignorantia, ut significant hæc verba *crassa & supina*, vel si sit *Conscientia Erronea*; quod intelligendum est de errore spontaneo seu vincibili.

Posteriora duo Capita VI. quæ laudata sunt agunt de quibusdam Factis, quorum ignorantia non prodest, licet invincibilis sit; *Prius* est illud quo datis successivè ad idem Beneficium duabus Gratiis Expectatiuis, Pontifex priorem revocavit, vel posteriori inseruit Clausulam *Antefferri* cum Decreto irritante, inscio Expectante, atque Ordinario; Nihilominus Collatio priori Mandatario facta, nulla est, quamvis ille atque Ordinarius Facta ignoraverint: atque hoc est enorme Privilegium Expectatiuarum quæ erant ejusdem generis. *Posterior* spectat ad Procuratorem specialem constitutum ad in eundem Matrimonium, qui illud ex personâ Constituentis celebrat, revocata jam procuratione, Matrimonium est nullum, etsi revocatio à Procuratore ignorata fuerit.

Illam est oppositio, quæ tolli debet. Regula eversa videtur per Textus, quibuscum collata fuit, qui demonstrant casus, in quibus Ignorantia Facti non prodest, & alios, in quibus Ignorantia Juris excusat: Regula autem generaliter definit, hanc non excusare, sed illam: Sed facili conciliantur Canones dicendo, casus laudatos esse exceptiones Regulæ, illique in cæteris esse locum, quod sufficit ad illam restaurandam, cum vix aliqua sit absque exceptione Regula.

Glossa in Cap. 2. de Const. in VI. quod mox laudavimus, innitens eo, quod ibi agitur de Statutis Ordinariorum, quæ Jus peculiare uniuscujusque Dioceseos continent, de Jure singulari intelligit, quod ibi dicitur, Ignorantiam non voluntariam excusare ab illo Jure; atque inde concludit, aliud obtinere circa Decreta Juris Communis, quod extrâ culpam ignorari posse à nemine contendit. Satis accurata non videtur hæc consequentia; nam, si fieri potest, ut Diocesanus invincibiliter ignoret Statuta suæ Dioceseos Jure Communi longè breviora, quidni fiet, ut eodem modo ignoret aliquam partem Juris Communis tam longè latèque diffusi? Sanè Ignorantia Juris Communis ex iisdem causis nasci potest, atque Ignorantia Juris singularis, scilicet ex educatione in Regionibus illius Juris insolentibus, ex morbis diuturnis, qui obstant eruditioni, ex assiduis occupationibus, quæ prælectionibus, id est promulgationi Legum, tum Generalium, tum Specialium, interesse non sinunt.

Silemus de Reg. 14. *ibid.* declarante Successorem in jus alienum censi ignorari, ac merito rerum à Prædecessore gestarum, quia non est opposita Reg. XIII. de quâ agimus. Sufficit observare illam præbere exemplum, in quo excusat Ignorantia Facti, & sic confirmare Primam Partem Reg. XIII.

Quod attinet ad exceptiones petitas è Cap. 9. de Cler. Excomm. ministr. & ex C. 2. de Constitut. in VI. illæ subintelliguntur in Regulâ. Hinc enim Ignorantia Factorum injusta non excusat à peccato, spontanea autem Ignorantia injusta est, quoties de rebus scitu necessariis agitur, inde Ignorantia Juris non voluntaria caret culpâ, atque à peccato excusat.

Quoad Cap. 9. de Procur. in VI. necessaria fuit illa definitio, ut occurreretur consecutionibus acerbioribus Nuptiarum perfecti consensû expertium.

Denique postrema Regula ex Cap. 40. de Præb. in VI. fundatur in plenitudine Potestatis, quâ in rebus Beneficialibus tunc fruebantur Pontifices, quæ plenitudini Justitiæ non satis cohæret. Caput illud est BONIFACII VIII. exeunte Saeculo XIII.

Ignorantia Juris nasci potest ex obscuritate aut ambiguitate Legis, in cujus expositione dissident Interpretes, itâ ut genuinus sensus invincibiliter ignoretur: ejusmodi Lex, cum careat perspicuitate, quæ legitur essentialis esse, obligatoria esse non videtur. V. FAGNANUM Cap. 13. de Constit. n. 34.

SECTIO III.

Utrum Præsules, qui jus condendi Leges habent, reneantur observare, atque observari curare, Leges suorum Prædecessorum, cum eas consistere Ecclesie utilitas postulat.

Regula, *Par in Parem non habet imperium*, Præsules ab hoc vinculo solvere videtur. C. 20. de Elect. eadem est species hujus, Prædecessor Successoribus præjudicium asserre non potest, pari imò eadem potestate functuris, *ibid.* nam ad astringendas personas necessaria est autoritas in ipsas & nulla ligatur, quin ei fiat præjudicium.

Aliundè Ratio Legis est superior tum ejus Conditori, tum ejus Successoribus; ipsa enim est Leges sancienda Causa; undè Can. 2. DIST. IX. S. 151.

DORUS dicit, Legislatores agnoscere debere semetipsos teneri ad observandas Leges, quas tulere, atque in animum inducere se, nisi eas observent, significaturos, eas non sibi videri æquas, aut contemptui eas suo objecturos exemplo. Ratio autem Legis est utilitas communis juxta Can. 2. DIST. IV. in quo idem Autor, enumeratâ inter conditiones Legis utilitate, docet eam non esse privatam ipsius Conditoris, sed communem Civium utilitatem: *Nullo privato commodo, sed pro communi Civium autoritate conscripta.* Id ipsum supponit INNOCENTIUS IV. C. 2. de Privileg. in VI. dum affert rationem Legis, quam condit, *Ad commune commodum & profectum aliorum intendentes.* Itaque quamdiu Publica utilitas requirit, ut vigeat Lex, non licet Successori eam antiquare, vel eam ipse non observando, sed à cæteris impunè violari sinendo.

Indè proficiscitur illud S. LEONIS. C. 3. CAUS. XXV. QUÆST. I. *Quæ ad perpetuam utilitatem generaliter instituta sunt, nulla commutatione varientur, nec ad privatam trahantur commodum, quæ sunt ad bonum commune profixa:* Hæc Sententia supponit Legem tamdiu vigere debere, quamdiu aliquid ad publicam utilitatem confert. De his Legibus intelligendus est Can. 1. *ibid.* in quo dicit *Gelasius* Sedem Primam præ cæteris exequi debere uniuscujusque Synodi Constitutum, quod Universalis Ecclesie probavit assensus.

Idem sit judicium de Can. 7. *ibid.* in quo dicit *Zozimus* autoritatem Sedis Apostolicæ nihil contrâ Statuta Patrum condere posse, aliquid-ve immutare, atque apud se inconvulsis radicibus vivere Antiquitatem, cui Decreta Patrum sanxere reverentiam. Non secus est de omnibus Canonibus, qui Decreta Sedis Apostolicæ, Divinis Constitutionibus consociando, dicunt illa temerare fas non esse; Can. 4. *ibid.*

Perindè est de his S. GREGORII verbis, *Justitiæ ac Rationis ordo suadet, ut qui sua à Successoribus cupit Mandata servari, Decefforis sui procul dubio voluntatem ac Decreta custodiat.* C. 15. *ibid.*

Sic etiam intelligendi sunt Can. 2. & 5. CAUS. XXV. QUÆST. II. in quibus ait S. LEO *Ad suum tendere reatum, si Paternarum Regula Sanctionum juxta Privilegia ac Jura Ecclesiarum, se consentiente vel negligente, violentur.*

Idem sit de Can. 7. *ibid.* in quo docet S. GREGORIUS, *Institutionis Pontificalis Decreta perpetuâ stabilitate & sine aliquâ refragatione esse servanda, nimisque asperum esse & præcipue bonis Sacerdotum moribus inimicum niti quempiam quæ bene sunt ordinata rescindere, & Exemplo suo docere cæteros sua quandòque post se Constituta dissolvere:* Perindè est de Can. 10. & 12. *ibid.* *Sibi se injuriam facere, si Majorum Statuta infringeret, atque Ecclesiasticæ moderationi esse omnino conveniens, quæ ordinata fuerint vel rationabiliter decisa, nullâ in posterum refragatione turbari.*

Denique idem Pontifex exponit quod dictum est de obligatione Successorum ad servanda tum per se, tum per cæteros, Decefforum Decreta Can. 19. *ibid.* distinguendo justâ & utilia ab iniquis & inutilibus; *Decefforum Statuta, sicut legitima & justa Successorem custodire convenit, itâ debet etiam malè facta corrigere.*

Quamdiu durat communis utilitas, justæ sunt Constitutiones; si exoleverit, exolefcit pariter æquitas Constitutionum; juxta C. 1. de R. J. *Per quascumque causas res nascitur, per easdem dissolvitur:* propter commune bonum justæ sunt Leges, igitur oppositâ viâ fiunt injustæ. V. GONZALEM in hanc Regulam, ubi multa affert exempla, quæ hanc nostram accommodationem confirmant, scilicet rem aliquam per rem contrariam destrui.

Quamdiu igitur viget utilitas Legum à Decefforibus latarum, tandiù eas custodire teneantur Successores, atque observandas curare; quamvis eorum Majores nullam habuerint in eos autoritatem: illa enim obligatio non oritur ex autoritate Decefforis in Successorem, verùm ex autoritate rationis Legum justarum